

საქართველოში ბიზნეს გარემოს უქმნის სტრატეგიები

ქეთევან კინძარიშვილი
ეკონომიკის დოქტორი

ყოველი ორგანიზაცია ფუნქციონირებს განსაზღვრულ გარემოში, რომელიც მუდმივი ცვალებადობითა და არასტაბილურობით ხასიათდება. არამდგრადობა და განუსაზღვრელობა ართულებს ზემოქმედებისადმი ადექვატური ზომების გატარებას და ამცირებს შინაგანი სტაბილიზაციის შესაძლებლობებს. მსოფლიო ბანკის მიერ გამოქვეყნებული შეფასების სქემის მიხედვით, რომლის ძირითად კრიტერიუმებს წარმოადგენს ბიზნესის დანყება, დასაქმბა, ქონების რეგისტრაცია, გადასახადების გადახდა, ლიცენზიები, კრედიტების აღება, ინვესტორების დაცვა. საზღვარგარეთ ვაჭრობა. ბიზნესის დაცვა და ა.შ. საქართველო საკმაოდ დადებით შეფასებას იმსახურებს, რაც თავისთავად ხელს უწყობს უცხოელი ინვესტორებისათვის მიმზიდველი გარემოს შექმნას.

გარდა ამისა, საქართველოში საკმაოდ აქტიურად იხსნება ცნობილი კომპანიების ფილიალები და წარმომადგენლობები. სავარაუდოდ დაგეგმილია საბანკო სექტორის ერთ-ერთი წარმომადგენლის City Bank-ის ფილიალის გახსნა საქართველოში.

მუდმივად ცვალებადი გარემოსა და მზარდი კონკურენციის პირობებში პოზიციების შენარჩუნებისა და კონკურენტული უპირატესობის მიღწევის თვალსაზრისით საუკეთესო ვარიანტს წარმოადგენს სწორედ აღნიშნული ტიპის ფორმალური თუ არაფორმალური სახის შეთანხმებების დადება უცხო ბრენდებთან. თუ განვიხილავთ ჩვენი ქვეყნის მაგალითს, იგი ფლობს საკმაოდ მნიშვნელოვან ბუნებრივ რესურსებს. საქართველოში 300-მდე მინერალური სანედლეულო რესურსების საბადოა, რომელთა ნახევარზე მეტი საექსპლოატაციოა. საქართველოს საკუთარი ბუნებრივი რესურსებით შეუძლია დაიკმაყოფილოს საშინაო მოთხოვნილე-

ბები თანამდროვე სამრეწველო ეკონომიკისათვის საჭირო თითქმის ყველა ნედლეულზე. აქ არის მანგანუმი, კრიოლიტი, რკინა, სპილენძი, მოლიბდები, ტყვია, თუთია, ოქრო, ცოლითი, ანდეზიტი, ბენტონიტი, დარიშხანი და სხვა.

მიუხედავად ასეთი სიმდიდრისა, მას არ გააჩნია სათანადო ტექნოლოგიური ხაზი, გამოცდილება მარკეტინგისა და მენეჯმენტის განხორციელების თვალსაზრისით. აქედან გამომდინარე სტრატეგიული ალიანსის ტიპის შეთანხმებებით მოხდება ქართული რესურსებისა და უცხოური გამოცდილების შერწყმა, შესაძლებელი იქნება გასაღების ბაზრების გაფართოება უცხო ქვეყნის საკანონმდებლო ბარიერების გადალახვის გზით. რისკების შემცირება დივერსიფიკაციის საფუძველზე. მასშტაბის ეფექტით მოგების მაქსიმიზაციის მიღწევა და ა.შ.

რაც შეეხება საქართველოში სტრატეგიული ალიანსების ჩამოყალიბების პერსპექტივებსა და ფორმებს, შეიძლება განვიხილოთ შემდეგნაირად:

- საქართველოს ტერიტორიის 1/3-ზე მეტი ტყეებია (დაახლოებით 2,8 მლნ ჰა). ტყის რესურსების მიხედვით ჩვენი ქვეყანა მესამე ადგილზეა ევროპაში ნორვეგიისა და შვედეთის შემდეგ. საქართველოს ტყეების სიხშირე, ხარისხი (ტყის მთელი ფართობის 99% პირველი კატეგორიისაა) და მრავალფეროვნება, სამდინარე ტრანსპორტის ფართო შესაძლებლობასთან ერთად, იდეალური საფუძველია ხე-ტყის მრეწველობის განვითარებისათვის.

- დასავლეთ საქართველოში შესაძლებელია ჩაისა და ციტრუსების მოყვანა. ამ კომპლექსში შესაძლებელია კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოება სათანადო ტექნოლოგიების დანერგვითა და უცხოური გამოცდილებს გაზიარებით. შესაძლოა გაფორმდეს კორპორატიული ინტეგრაციის თანამენარმეობის ფორმის ტიპის ხელშეკრულება პოტენციურ პარტნიორებთან.

- მნიშვნელოვანია საქართველოს სამეცნიერო პოტენციალი და მაღალკვალიფიციური სამეურნეო და მუშა კადრები. ჩვენ სამშობლოს ჰყავს ერთ-ერთი ყველაზე განათლებული მოსახლეობა მსოფლიოში. მას მოწინავეთა შორის ასახელებენ წიგნიერების საერთო დონის მიხედვით. წერა-კითხვის უცოდინარობა ქვეყანაში

1%-ზე ნაკლებია, ხოლო უმაღლესი განათლება აქვს მოზრდილი მოსახლეობის 25%-ზე მეტს.

- საქართველო მდიდარია მინერალური წყლებით, რომლებიც ცნობილია უნიკალური სამკურნალო თვისებებით. ამიტომ რუსული ბაზრის დაკარგვის შემდეგ (კარგად ცნობილი ემბარგოს გამო), გასაღების ბაზრების მოპოვებისა და გაფართოებისათვის უმჯობესი იქნება თუკი ქართული ფირმები დაიწყებენ მოლაპარაკებას უცხოურ წარმომადგენლებთან სტრატეგიული ალიანსებისა და მსგავსი ფორმალური თუ არაფორმალური შეთანხმებების გაფორმების შესახებ, რაც მათთვის ხელმისაწვდომს გახდის როგორც პროგრესულ ტექნოლოგიებს, ასევე საშუალებას მისცემს მოიძიონ საერთაშორისო ბაზარზე შეღწევის ყველაზე ხელსაყრელი გზები. იგივე შეიძლება ითქვას მევენახეობასა და ქართულ ღვინოებზე.

- ამასთანავე უმჯობესი იქნება, თუკი ქართულ კომპანიებს ექნებათ მხარდაჭერა სახელმწიფოსგან, რაც ექსპორტის წახალისებისაკენ მიმართულ ქმედით ღონისძიებებსა და ხელსაყრელი ბიზნეს გარემოს შექმნაში გამოიხატება.

- საქართველოს გააჩნია მნიშვნელოვანი პოტენციალი ინდუსტრიის განვითარებისათვის. საქართველოში არის 102 კურორტი, 182 საკურორტო ადგილი, 15 ათასი ისტორიული ძეგლი (მათ შორის 4 შეტანილია იუნესკოს მსოფლიო საგანძურთა სიაში), 2 მუზეუმი და 7 პერსპექტიული ეროვნული პარკი. შავი ზღვის სანაპირო და კავკასიის მთიანეთი წარმოადგენს ბუნებრივ ტურისტულ ატრაქციულობას, რაც ქმნის ხელსაყრელ პირობებს ზაფხულის და ზამთრის მრავალი კურორტის განვითარებისათვის. საქართველოს სატრანსპორტო ქსელი (23 კმ რკინიგზა და 310 კმ საავტომობილო გზა 1000 კმ²-ზე გაანგარიშებით), რომელიც საჭიროებს მნიშვნელოვან ინვესტიციებს ევროპული სტანდარტების დონემდე ასაყვანად. წარმოადგენს საკმაოდ კარგ ბაზას ე.წ. „აზია-ევროპის სატრანსპორტო დერეფნის“ მომსახურებისათვის.

- განვითარების კარგი პერსპექტივა გააჩნია ტელეკომუნიკაციების ქსელს, რომელიც მოდერნიზაციას განიცდის მსოფლიო სტანდარტების დონეზე ასაყვანად. საერთაშორისო საკომუნიკაციო კავშირის მონაცემებით, 100 სულ მოსახლეზე საქართველო

სატელეფონო აბონენტების რაოდენობის მიხედვით მესამე ადგილზეა დსთ-ს ქვეყნებში, რუსეთისა და უკრაინის შემდეგ. მობილური ტელეფონების მფლობელთა რაოდენობით — მეორე ადგილზე, ხოლო ინტერნეტით მომხმარებელთა რაოდენობის მიხედვით ყოველ 10 ათას სულ მოსახლეზე — მეორე ადგილზე.

საქართველოს ბაზრის შეფასება მიმზიდველობის (სამომხმარებლო ან საწარმოო მოთხოვნის დაკმაყოფილების) თვალსაზრისით იძლევა ცალსახა დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას: საქართველო წმინდა ეკონომიკურად არ შეიძლება საინტერესო იყოს მსოფლიოსათვის, თავისი რესურსული ან სამომხმარებლო ბაზრის მასშტაბებით. ჩვენი ქვეყანა იმდენად მცირეა, რომ სხვა თანაბარ პირობებში, ვერ შეძლებს მხოლოდ ეკონომიკურად დააინტერესოს დანარჩენი სამყარო მსხვილ საინვესტიციო პროექტების განხორციელებაში. ასეთი თითქოსდა უიმედო სიტუაციიდან გამოსავალი უნდა ვეძებოთ საქართველოს როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფოს, საერთაშორისო ეკონომიკურ ფუნქციაში.